

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO
EVANGELISK-LUTHERSKA KYRKAN I FINLAND

KIRKKOHALLITUS
KYRKOSTYRELSEN

Helsinki 13.9.2007
Asianro 2007-00481
Viite Opetusministeriön lausuntopyyntö Dnro 7/500/2007
Asia Lausunto luonnoksesta koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaksi vuosille 2007-2012.

Opetusministeriölle

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus esittää lausuntonaan luonnoksesta koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaksi vuosille 2007-2012 seuraavaa.

Yleistä

Luonnos on tiiviystään huolimatta varsin laaja-alainen ja antaa hyvän kokonaiskuvan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämistarpeista ja kehittämisen suunnista. Painopisteenä on selvästi koulutuksen, talouden, kilpailukyvyn ja työelämän yhteen kytkeytyminen.

Samanaikaisesti koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman kanssa opetusministeriössä valmistellaan lasten, nuorten ja perheiden politiikkaohjelmaa sekä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaa. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma ei riittävästi ota huomioon näiden kahden muun kehittämisohjelman näkökulmia ja yhteyksiä. Kirkkohallitus katsoo, että koulutuksella on merkittäviä kulttuurisia, sosiaalisia sekä yksilön ja yhteisön hyvinvointiin liittyviä kytkentöjä. Nämä nousisivat paremmin esiin, jos molemmat kehittämisohjelmat sekä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma nivottaisiin tiiviimmin yhteen.

Kirkkohallitus esittää, että

- koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaa kehitettäisiin niin, että se sisältäisi painopisteittäin priorisoidut ja aikataulutetut kehittämistehtävät ja niiden toimenpide-ehdotukset.
- määrällistä liiteosaa tarkennettaisiin ja laajennettaisiin nuorten koulutuksesta myös aikuiskoulutuksen määrällisiin tavoitteisiin, jotta kannanottaminen aloittajatavoitteiden kokonaisuuteen olisi mahdollista
- humanistisen ja kasvatustieteiden määrällisissä aloittajatavoitteissa nostettaisiin ammatillisen peruskoulutuksen aloittajatavoitetta 900:aan, jotta suunnitelmakaudella voitaisiin taata riittävä määrä aloituspaikkoihin kuuluvan lapsi- ja perhetyön perustutkimuksen tutkinnon suorittajia. Tutkimus työllistää hyvin sekä kunnan varhaiskasvatukseen että kirkon lapsi- ja perhetyön tehtäviin. Kirkon tehtävissä toimivista lastenohjaajista 46 % on yli 50-vuotiaita.

- humanistisen ja kasvatustieteiden yliopistokoulutuksen aloittajatavoitteissa turvattaisiin riittävä määrä aloituspaikkoja teologisiin koulutusohjelmiin hakeutuville. Koulutustarve on analysoitu perusteellisesti OPM:n rahoittamassa ja teologisten tiedekuntien yhteistyönä laaditussa Teologisen alan koulutustarveselvityksen lopputaloudessa (TEOTAR). Sen mukaan koulutustarve on vuosina 2006-2010 yhteensä 250 uutta teologian maisteria ja vuosina 2011-2020 yhteensä 220-230 teologian maisteria.
- kulttuurialan määrällisissä aloittajatavoitteissa turvattaisiin riittävä määrä aloituspaikkoja ammattikorkeakouluissa sekä yliopistokoulutuksessa kanttorikelpoisuuden tuottaviin koulutusohjelmiin.
- kehittämissuunnitelmaan lisättäisiin oma luku osallisuuden vahvistamisesta. Tähän lukuun koottaisiin toimenpiteet aktiivisen kansalaisuuden (sivu 38) ja suvaitsevaisuuskasvatuksen sekä lapsen ja nuorten oikeuksien edistämisestä osana koko koulutusjärjestelmää. Tämä luku kokoaisi konkreettiset toimenpiteet sivulla 35 mainittuun oppilaiden ja opiskelijoiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vakiinnuttamiseen ja niiden laajentamiseen varhaisista vuosista lähtien.

Toimintaympäristön muutos

Luonnoksen hahmotelma toimintaympäristön muutoksesta on hienosti tiivistetty ja siinä esiin otetut teemat ovat hyvin keskeisiä. Ympäristökysymykset, esim. ilmaston muutos ja siitä seuraava vaatimus oppia elämään ympäristöä vähemmän kuormittavalla tavalla, olisi myös syytä ottaa huomioon.

Kulttuurisesta muutoksesta puhuttaessa voisi pohtia laajemmin median eri muotojen kehitystä ja mediataitojen merkitystä. Myös vähentyvä sukupolvien vuorovaikutus on osa kulttuurista muutosta ja vaikuttaa koulutuksen kehittämiseen. Luottamus on suomalaisen yhteiskunnan toiminnan perusta, kuten luonnoksessa todetaan. Sen turvaaminen tulisi olla myös koulutusjärjestelmän keskiössä.

Globalisaation, väestön muutoksen, työelämän ja kulttuurisen muutoksen osalta painotetaan koulutusjärjestelmän kehittämishaastetta ensisijaisesti työelämän tarpeista ja tutkintotavoitteisen koulutuksen kehittämisestä käsin. Kokonaisuutena toissijaiseksi jää koulutusjärjestelmän tehtävä kansalaisten sosiaalisen pääoman, elämäntaitojen ja hyvinvoinnin edistämiseksi muun kuin tutkintotavoitteisen koulutuksen keinoin. Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että tämä koulutusjärjestelmän tehtävä nostettaisiin yhdenveroiseksi luonnoksessa mainittujen työelämän tarpeiden rinnalle.

Kehittämisen painopisteet

On olennaista, että kehittämisen painopisteenä on koulutuksen laadun nostaminen. On myös hyvin tärkeää, että mahdollisimman pieni osa ikäluokista jäisi vaille ammatillista tutkintoa. Yhteiskunnan on annettava koulutusjärjestelmälle riittävät resurssit, joilla nämä tavoitteet voidaan saavuttaa. Erityisen tärkeää on nähdä inhimillisten resurssien rajallisuus. Haasteiden ja vaatimusten kasvaessa opettajien jaksamista sekä oppilashuollon kehittämistä on tuettava riittävästi. Seurakunnilla on osaamista, jota esim. paikallisen oppilashuollon moniammatillisessa kehittämisessä voitaisiin hyödyntää nykyistä enemmän.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen

3.1 Väestön koulutustaso

Vaikka korkea koulutustaso on ehdoton edellytys Suomen pärjäämisessä globalisoituvilla markkinoilla, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, miten tulevana vuosina tuetaan aikuiskoulutuksen ja muilla keinoin suurehkoa joukkoa 25-34-vuotiaita nuoria aikuisia, joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. He ovat vaarassa syrjäytyä ilman selkeästi kohdennettuja tukitoimenpiteitä. Tulevaisuudessa tulee kehittää uusia tapoja, joilla kouluttautumisen kynnyksiä voidaan madaltaa, jotta tutkinnon suorittaneiden määrä lisääntyisi.

3.2 Osaavan työvoiman saatavuus

Kaikille ammatillisen koulutuksen suorittaneille, jotka ovat kiinnostuneet korkeakouluopinnoista, tulisi taata tämä mahdollisuus. Se on tärkeää sekä elinikäisen oppimisen ja työssä jaksamisen että myös työelämän vaativuustason kohoamisen näkökulmasta. Tämä omalla ammattialalla tapahtuva koulutustason nostaminen on aivan yhtä tärkeää kuin mahdollisuus alan vaihtamiseen ja uudelleen kouluttautumiseen. Sosiaali- ja kasvatustyön sekä kulttuurisen osallistamisen ammateissa on uudelleen kouluttautumista tärkeämpää mahdollisuus vahvistaa, syventää ja laajentaa osaamistaan etenemällä joustavasti koulutusjärjestelmän eri asteilla.

Sivulla 13 olevasta taulukosta puuttuvat aikuiskoulutuksen tavoitealoituspaikkamäärät, joihin prosenttiosuudet perustuvat. Näin ollen aikuiskoulutuksen tarjonnan riittävyyden arviointi ja vertailu ennakoitietoihin on mahdotonta.

3.3 Koulutuksen tehokkuus, läpäisy ja moninkertainen koulutus

Koulutuksen tuloksellisuusarviointi on tärkeää. Erityisesti määrällistä koulutuksen tehokkuusarviointia tehtäessä tulisi kuitenkin ottaa huomioon koulutus- ja opintoalojen erilaisuus. Esimerkiksi sosiaali- ja kasvatustieteiden ammateissa voi olla työn laadun, ammatillisen kasvun ja työssä jaksamisen kannalta välttämätöntä ns. moninkertainen koulutus eli eteneminen samalla koulutusalueella vertikaalisesti ylemmälle koulutusasteelle tai horisontaalisesti toiseen samantasoiseen koulutukseen tai tutkintotavoitteisesta vapaan sivistystyön koulutukseen. Koulutuksen määrällisessä ennakkoinnissa tämä ns. moninkertainen koulutus voidaan tulkita kielteisesti siten, että arvioidaan koulutuksen tuottavan riittämätöntä osaamista tai että koulutuksen työllistyvyys on huono, jolloin määrällisiä tavoitealoituspaikkamääriä voidaan pudottaa.

Koulutusjärjestelmän joustavuutta tulisi lisätä myös silloin, kun jo ammatillisen perustutkinnon suorittanut nuori hakeutuu perustellusta syystä suorittamaan toista perustutkintoa tai jos nuori keskeyttää tutkinnon ja hakeutuu toiseen. Näissä tilanteissa olevat nuoret tulisi rinnastaa kaksoistutkinnon (ylioppilastutkinto ja ammatillinen perustutkinto) suorittajiin. Uuden tutkinnon suorittaminen tai koulutuksen keskeytyksen jälkeen toiseen koulutukseen hakeutuminen voi olla tulevaisuutta ajatellen eettisesti kestävin ratkaisu, jos nuori toteaa, että esimerkiksi vaativat sosiaali-, terveys- tai kasvatustieteiden tehtävät ovat hänelle mahdottomia. Nyt ratkaisuna on usein myös se, että nuori hakeutuu opiskelemaan uutta tutkintoa aikuiskoulutuksena, jossa hänen ammatillista tai persoonallista kasvuaan ei voida tukea samalla tavoin kuin nuorten koulutuksessa, koska riittävä persoonallisen kypsyntymisen ja työelämäkokemuksen tuoma aikuiskoulutuksen perusta ovat vasta kehittä-

tymässä. Opintojen ohjaus tai koulutusten valintamenettelyjen kehittäminen ovat ensiarvoisen tärkeitä ennakoivia toimenpiteitä, kun pyritään saamaan ihmisläheisille aloille päteviä työntekijöitä.

Kirkkohallitus korostaa, että opiskelijavalintaa, opintojen ohjausta sekä tiedotusta ja neuvontaa kehitettäisiin ennen kaikkea siksi, että jokaisella olisi mahdollisuus löytää itselle soveltuva ja realistinen koulutus- ja työura, ei pelkästään taloudellisen tehokkuusajattelun näkökulmasta.

Kirkkohallitus painottaa, että koulutuksen tehokkuuslukuja sovellettaisiin ihmisläheisillä aloilla siten, että opintojen keskeytys tai moninkertainen koulutus eivät vaikuttaisi pelkästään kielteisesti koulutuksen laadulliseen tai määrälliseen ennakointiin.

3.4 Rakenteellinen kehittäminen

Esi- ja perusopetus ja lukiokoulutus

Lapsen ja nuoren tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta on olennaista, että opetus voidaan turvata lähipalveluna. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä ensiarvoisempaa tämä on. Siksi on myös tärkeää, että varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkumoa vahvistetaan lähipalveluperiaatteen mukaisesti.

Ammatillinen koulutus

Samalla kun kehitetään laajoja ammattiopistoja, on tuettava ja kehitettävä myös pieniä ja osaamisalueeltaan erikoistuneita tai yksityisiä oppilaitoksia kuten ammatillista koulutusta toteuttavia kristillisiä kansanopistoja. Näiden kansanopistojen vapaan sivistystyön linjat tai ammatilliset tutkinnot ovat usein koulutusjärjestelmän pieniin koulutus- tai opintoaloihin kuuluvia tutkintoja, joita ei välttämättä tulla itsestään selvästi järjestämään isoissa alueellisissa ammattiopistoissa. Kirkon ja seurakuntien työvoimatarpeen näkökulmasta on tärkeää turvata niiden kristillisten kansanopistojen toiminta, jotka järjestävät tutkintoja, jotka tuottavat osaamista esimerkiksi lastenohjaajan ja suntion tehtäviin. Kaikki kristilliset kansanopistot toimivat alueellaan vapaan sivistystyöhön kuuluvan täydennyskoulutuksen tai ammatillisen lisäkoulutuksen tuottajina seurakuntien työntekijöille.

Niissä maakunnissa, joissa ikäluokat pienevät, vähenee sekä ammatillisen peruskoulutuksen että lukiokoulutuksen tarve. Muuttoliikkeen johdosta myöskään aikuiskoulutuksen kysyntä ei välttämättä olennaisesti lisäänty, ainakaan kaikissa maakunnissa. Nuorisoikäluokka on nähtävä kokonaisuutena, jotta voidaan turvata kaikille nuorille yhtäläiset kasvu- ja koulutusmahdollisuudet. Tästä syystä ammattiopistojen ja lukioiden yhteistyötä tulee oleellisesti tiivistää ja kannustaa niiden siirtymistä saman alueellisen koulutuksen järjestäjän hallintaan. Myös eri kouluasteiden välistä yhteistyötä tulee alueellisesti lisätä. Kirkkohallitus korostaa, että ammatillista ja lukiokoulutusta sekä vapaata sivistystyötä tulee arvioida ja kehittää alueellisena kokonaisuutena.

Korkeakoulut

Vaikka luonnoksessa todetaan, että yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään edelleen duaalimallin pohjalta, niin esitetyt kehittämistoimenpiteet tukevat ensisijaisesti korkeakoululaitoksen yhtenäistämistä. Luonnoksessa mainitaan yhtenä kehittämislinjana korkea-asteen koulutuksen yhtenäistäminen yhteenliittymien kautta. Siinä ei ole silti esi-

tetty lainsäädännön muuttamista niin, että yliopistolla ja ammattikorkeakoululla voisi olla tarvittaessa yhteinen ylläpitäjä. Tämä tulee ottaa huomioon yliopistolakia uudistettaessa. Luonnoksesta puuttuu kokonaisvaltainen näkemys yhtenäisestä korkeakoulujärjestelmästä, sen tulevasta muodosta ja toteuttamisen edellyttämistä toimenpiteistä. Koulutuksen monipuolinen ja laaja tarjonta ei edellytä rakenteellisesti epäyhtenäistä ja pirstoutunutta korkeakoulujärjestelmää.

Aikuiskoulutus

On myönteistä, että hajanaista ammatillisesti suuntautunutta aikuiskoulutusta pyritään kokonaisvaltaisesti selkeyttämään ja yhtenäistämään. Elinikäisen oppimisen periaate edellyttää, että opiskelu on osa kaikkea työtä ja työn vaihtoehto ei ole työttömyys, vaan opiskelu. Erityisesti työttömien opiskeluoikeuksia ja -mahdollisuuksia tulee lisätä. Aikuiskoulutusta tulisi kehittää kokonaisuutena, jossa vapaan sivistystyön koulutus nähdään tasaveroisena ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen rinnalla. Työelämässä toimiva aikuinen tarvitsee sekä persoonallista että ammatillista kasvua tukevaa koulutusta jaksamisensa tueksi. Aikuiskoulutusta uudistettaessa on myös tärkeää, että samalla selkiytetään aikuiskoulutuksen julkisen ja yksityisen sektorin järjestämis- ja rahoitusvastuut.

3.5 Ohjaus ja rahoitus

Esi- ja perusopetus

Kirkkohallitus korostaa, että erityis-, sairaala- ja vammaisten sekä huostaan otettujen lasten ja koulukotien opetuksen turvaaminen on osa lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemista, osallisuuden lisäämistä ja syrjäytymisen ehkäisyä.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoituksen kehittäminen on hyvä koulutuksen järjestäjien kannustamisen väline. Tuloksellisuusrahoituksen kriteerit tulee kuitenkin laatia siten, että ne ottavat huomioon eri koulutusalojen erityispiirteet kuten lausunnossa edellä todettiin tuloksellisuusarvioinnin kohdalla.

On erinomaista, että ammatillista koulutusta esitetään kehitettäväksi ja ohjattavaksi ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen kokonaisuutena. Tämä mahdollistaa erityisesti pienten, erikoistuneiden tai yksityisten oppilaitosten mielekkään toiminnan ja muuntautumisen työelämän ja alueellisten tarpeiden mukaisesti.

Korkeakoulut

Luonnoksessa esitetään, että ammattikorkeakoulujen rahoitus tulisi määräytymään nykyistä enemmän tutkintotavoitteiden ja suoritettujen tutkintojen määrän perusteella. Tämä todennäköisesti johtaa siihen, että erikoistumisopintoja ei enää toteuteta yhtä paljon kuin tähän asti. Ne ovat kuitenkin tärkeä ammatillisen lisäkoulutuksen muoto ja vakiinnuttaneet asemansa. Ammattikorkeakoulujen perustehtävään kuuluu myös tutkimus- ja kehittämistoiminta. Tällä hetkellä tähän suunnattu valtion rahoitus on työelämän tarpeisiin nähden alimitoitettua. Alueellisen tai ammattialaan liittyvän innovaatiotoiminnan kehittäminen edellyttää riittävää valtion perusresurssointia ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön osalta on myönteistä, että hallitusohjelman mukaan sen toimintaedellytykset turvataan (sivu 38). On erittäin tarpeellista luoda vapaan sivistystyön kehittämisohjelma vuosille 2008-2012.

Kirkkohallitus haluaa korostaa vapaan sivistystyön merkittävää roolia kansalaisten sivistyspääoman kartuttamisessa ja pitää tärkeänä, että vapaan sivistystyön kaikilla toimijoilla on vahva rooli kehittämisohjelman laatimisessa. Tässä kehittämisohjelmassa tulisi selvittää vapaan sivistystyön suhde erityisesti aikuisten ammatilliseen tutkintotavoitteeseen ja lisäkoulutukseen. Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että kristillisten kansanopistojen ja Kristillisen opintokeskuksen toimintaedellytykset turvataan.

Keskeisenä osana vapaan sivistystyön kehittämisohjelmaa voisivat olla luonnoksen sivulla 38 mainitut monikulttuuristumisen tuomat haasteet koulutukselle. Vapaan sivistystyön koulutuksella yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on erinomaiset mahdollisuudet lisätä oman kulttuurin arvostamista ja siihen tutustumista, omaan ja muihin uskontoihin perehtymistä sekä mahdollistaa eri uskontoihin kuuluvien kohtaaminen.

3.6 Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta

Ammattikorkeakoulujen täysipainoinen osallistuminen huippukeskittymien toimintaan ja oman tutkimus- ja kehittämistoiminnan kehittäminen edellyttävät riittävien rahoitusresurssien lisäksi myös tutkimukseen keskittyneiden virkojen perustamista.

3.7 Kansainvälistyminen

Luonnoksessa koulutuksen kansainvälistyminen nähdään painotetusti globaalissa talous- ja koulutusmarkkinakilpailussa menestymisen näkökulmasta, jolloin kasvatukselliset ja sivistykselliset arvot eivät näy riittävästi toimenpide-ehdotuksissa. Luonnoksessa painotetaan yrittäjyys- ja mediakasvatusta. Esimerkiksi kansainvälisyyskasvatuksen näkökulma puuttuu luonnoksesta melkein kokonaan. Globalisaatiolla on myös sosiaalisia ja kulttuurisia seurausvaikutuksia, jotka eivät ole pelkästään positiivisia. Siksi kasvatusta maailmanlaajuiseen vastuuseen tulee sisällyttää kaikkeen koulutukseen. Globalisaatioon liittyy myös ympäristövastuu. Sivulla 35 oleva tavoite ympäristökasvatuksen aseman vahvistamisesta on tärkeä, mutta ei vain yleissivistävässä koulutuksessa vaan osana kaikkea koulutusta.

3.8 Maahanmuuttajat

Kirkon kannalta on myönteistä, että maahanmuuttajien koulutukseen ja monikulttuurisuustaitoihin kiinnitetään huomiota. Kirkon kannalta uskonto on keskeinen monikulttuurisuustaitojen osa-alue. Monet ihmiset ja ryhmät maassamme elävät rinnakkain usein ilman syvempää tietämystä toisen ryhmän uskonnosta ja kulttuurista. Monella saattaa olla pinnallinen tieto siitä, mikä ryhmiä erottaa, ymmärtämättä sitä mitkä asiat yhdistävät. Sitä varten tarvitaan tietoa, kulttuurien välisen vuorovaikutuksen ja uskontodialogin taitoja.

Luonnoksessa aktiivisen kansalaisuuden tukeminen samoin kuin maahanmuuttajien riittävä tuki ja edellytykset perus- ja lukiokoulutuksessa menestymiselle ja suomalaiseen

yhteiskuntaan kotoutumiselle on huomioitu merkittäväällä tavalla. Monikulttuurisuustaitojen sisällyttäminen osaksi esi- ja perusopetusta sekä lukio-opetuksen opetussuunnitelman perusteita on erittäin tärkeää. Näiden sisällyttäminen myös aikuiskoulutukseen puuttuu luonnoksen esityksistä. Aikuisväestön monikulttuurisuustaitojen kehittymisellä on merkittävä rooli kulttuurisessa muutoksessa.

3.9 Koulutuksen ja työelämän yhteydet ja yrittäjyyskasvatuksen edistäminen

Koulutuksen ja työelämän yhteyksien edistäminen on perusedellytys työelämän vaatimusten mukaisen osaamisen kehittämiseksi. Luonnoksessa esitetään, että kehittämissuunnitelmakaudella selvitetään, millaisilla kannusteilla ja rahoitusjärjestelyillä työpaikalla tapahtuva oppiminen voisi laajentua. Olisi tärkeää, että selvityksen osana olisivat erilaiset kannuste- ja rahoitusjärjestelyiden pilottikokeilut, jotta uusia toimivia ratkaisuja saataisiin käyttöön jo kehittämissuunnitelmakaudella. Työpaikat ja -yhteisöt ovat joustaneet jo melkein ääri rajoille halutessaan ohjata ja opastaa työssäoppijoita ja työpaikalla opiskelevia mahdollisimman laadukkaasti. On keskeistä, että työnantajia ja työelämän toimijoita tuetaan tulevaisuudessa uusin keinoin, koska he kantavat merkittävän vastuun opiskelijoiden osaamisen kehittymisestä.

3.10 Tutkinnot

Lukiokoulutus

Koska valtaosa ylioppilaista jatkaa ammatilliseen koulutukseen, niin ylioppilastutkintoa tulisi laaja-alaistaa myös niin, että tutkintoon voi sisällyttää yhden tai useampia ammatillisia opintokokonaisuuksia. Lukiokoulutuksessa tulee parantaa opiskelijoiden mahdollisuuksia sisällyttää ammatillisia opintoja lukion oppimäärään.

Ammatillinen koulutus

Luonnoksessa esitetään, että lisätään mahdollisuuksia valita ammatillisiin tutkintoihin osia muista ammatillisista tutkinnoista. Tämä peruseriaate on hyvä, esimerkiksi hyvin samankaltaisten ammatti- tai erikoisammattitutkintojen osalta. Jos valinnaisuutta lisätään, on erittäin tärkeää, että ammatillisten oppilaitosten opintojen ohjauksen resursseja lisätään, jotta opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma muodostuisi järkeväksi eikä kaventaisi työelämän näkökulmasta tiettyyn ammattiin tai tehtävään edellytettävää osaamista. Opintojen ohjauksessa tulisi tuoda selkeästi esille esim. sosiaali- ja terveysalan tai kirkon tehtäviin liittyvät erilliset kelpoisuusvaatimukset ja niiden edellyttämät opinnot.

On erinomaista, jos yleinen jatko-opintokelpoisuus yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin laajennetaan tarkoituksenmukaisella tavalla koskemaan myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittaneita.

Ammatillista perustutkintoa suorittavien mahdollisuutta valita opintoja myös lukiosta tulee parantaa. Tämä edellyttää ammattiopistojen ja lukioiden välisen yhteistyön tiivistämistä.

3.13 Opetuksen kehittäminen

Yleissivistävä koulutus

Opetusryhmäkokojen pienentäminen, erityisopetuksen kehittäminen ja varhainen puuttuminen ovat ehdottoman välttämättömiä, jotta voidaan turvata kasvu- ja oppimisrauha ja mahdollisuudet kaikille oppijoille. Nämä luonnoksessa mainitut toimenpiteet ovat perusta monen muun luonnoksessa esitetyn tavoitteen toteutumiseksi. Siksi ne tulisi yleissivistävän koulutuksen kehittämisessä priorisoida kärkitavoitteiksi sekä vahvistaa niitä luonnoksen mukaisesti myös ammatillisessa koulutuksessa.

Koululaisten kerhotoiminnan monipuolistaminen on ollut Harrastus kaikille –kansalaisvaltuuskunnan kokoontumisten ja julkilausumien ytimessä. Tuloksena on syntynyt selkeitä kehittämistavoitteita, jotka olisi hyvä liittää kehittämissuunnitelmaan.

Koulun ja lähiympäristön välisen yhteistyön vakiinnuttaminen luontevaksi osaksi koulutyötä on kannatettavaa siksikin, että Suomessa on ollut monia esim. Kuntaliiton hankkeita, joissa punaisena lankana on ollut juuri tämä tavoite. Niiden kokemukset ja tulokset eivät ole päässeet toivotulla tavalla valtavirtaistumaan. Ennen kuin aloitetaan uusia hankkeita, on tarkoin käytävä läpi jo toteutettujen kokemukset ja johtopäätökset. Esimerkiksi koko kylä kasvattaa -pedagoginen lähestymistapa on edelleenkin toimiva ja vakiinnuttamisen arvoinen.

Mediakriittisyyden, vastuullisen informaationkäsittelyn sekä eri medioiden käyttötaitojen tulisi olla luonteva osa eri-ikäisten opetusta ja koulutusta, ei vain yleissivistävässä koulutuksessa. Erityisen tärkeää on opettajien mediataitojen päivitys ja mediakasvatukseen ohjaus.

Korkeakoulut

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen kehittäminen tulee turvata, ja selkiyttää niiden jatko-opintokelpoisuus suhteessa tohtoriopintoihin. Lisäksi tulee määritellä ammattikorkeakoulututkintojen ja yliopistotutkintojen vastaavuus ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen yhtenäiset periaatteet. Jatkossa tulisi selvittää kolmiportaisen tutkintojärjestelmän käyttöönottoa, ammatillisten tohtoriopintojen kehittämistä ja dosentti- ja tutkimusprofessorijärjestelmän kokeilemista ja käyttöönottoa ammattikorkeakouluissa. Tämä parantaisi tutkimus- ja kehittämistoiminnan sekä kansainvälistymisen kehittämisedellytyksiä.

Kansliapäällikkö

Risto Junttila

Työalasihteeri

Marja Pesonen